

Ljudski tednik.

Glasilo Narodne Ljudske Stranke.

Izhaja vsak četrtek.

Cena za Jugoslavijo: 20 Din za celo leto.

Za inozemstvo 50 Din za celo leto.

Posamezne številke stanejo po 1 Dinar.

Uredništvo: Ljubljana, Breg št. 12.

Telefon št. 119.

Uprava: Ljubljana, Sodna ulica štov. 5.

Telefon št. 423.

Zapeljano ljudstvo.

Slovensko ljudstvo je bilo prvič zapeljano leta 1918 in od tistega časa datira doba neprestanega zapeljavanja do danes in kakor vse kaže, tudi še za bodočnost.

Voditelji slovenskega ljudstva, ki od ljudstva niso bili voljeni, ampak so se sami napravili za voditelje, vsled česar nosijo tudi vso odgovornost, so zapeljali slovensko ljudstvo za ceno par ministrskih portfeljev. — Oropali so ga za samostojnost in ga udinjali Belgradu.

Dr. Korošec je bil takrat mogočen mož in je postal podpredsednik prvega jugoslovanskega ministrstva v Belgradu, njegova stranka je uživala velik ugled in imela v Sloveniji vso oblast v rokah.

Prišla je mirovna konferenca v Parizu. Po londonski pogodbi je bil velik del jugoslovanske zemlje obljubljen Italiji. Našemu narodu je zato pretila na tej konferenci nevarnost, ker je bil ogrožen velik kos Slovenije.

Slovensko ljudstvo pa je bilo po svojih voditeljih zapeljano in varano in izgubilo je ogromen del zemlje in svojih ljudi, ko se je podpisala za nas Slovence žalostna pogodba v Rapalu. Ljudstvo pa je bilo še vedno slepo in ni izpregledalo!

Temu žalostnemu poglavju je sledil koroški plebiscit. Slovenci Koroške ne bi bili nikdar zgubili, da niso bili njihovi voditelji popolnoma nesposobni in brezbržni.

To smo že večkrat neizpodbitno dokazali. Izgubili smo lepo Koroško po krivdi SLS in njenih voditeljev — ljudstvo pa je bilo še vedno slepo in ni izpregledalo!

In ni izpregledalo niti takrat, ko so našemu ljudstvu iz Belgrada dik-

tirali davke, ko so razširili srbske vojaške zakone tudi na Slovenijo in je dr. Korošec podpisal postavbo, ki je zakonskemu možu oropala — lastno ženo. In še je bilo slepo, ko so voditelji SLS zakrivali, da je izgubilo ljudstvo tri četrtine svoje denarne vrednosti, ko so zamenjali štiri krone za en dinar. Milijarde ljudskega imetja so bile izgubljene, ljudstvo pa je bilo slepo in se je pustilo mirno zapeljovati še naprej.

Nastopila je volivna borba in z njo nova doba zapeljavanja slovenskega ljudstva. SLS je begala ljudstvo in širila po celi deželi laž, naltcevanje in sovraštvo. Vsi voditelji in njihovi pomagači od prvega do zadnjega so lagali in slepili ljudstvo, časopisje SLS pa je vse to tiskalo in širilo med ljudi. Nikdar pa niso govorili o usodepolnih napakah, ki jih je napravila stranka v dobi po prevratu pa do danes. Nikdar in nikjer niso omenili prodane avtonomije, izgube Notranjske in Primorja, izgubljene Koroške, velikih davkov, zamenjave krone, protikrščanskega zakona, vojne postave, odstavljanja županov in dr. Nobenega pomisleka niso imeli, ko so zastrupljali ljudstvo s svojim lažnjivim in podlim čtivom, ko so izpodkopavali verske temelje, izrabljali verske organizacije v temne namene in ubijali v ljudstvu moralo. In vse to so delali pod plaščem katolištva in si nadevali gloriole bojevnikov za verska načela in za svetinje katoliške cerkve.

Ljudstvo jim je verjelo, kakor jim je verjelo leta 1918. Tolikrat zapeljano ljudstvo ni izpregledalo, da vpijejo voditelji SLS po avtonomiji zgolj zato, ker so jih v Belgradu spodili od vladnih jasli. Ljudstvo ni izpregledalo, da voditeljem SLS ni bilo mar delo za ljudski blagor, ne pra-

vica in ne resnica — ampak da jim je bilo le za osebne koristi nekaterih privilegirancev.

Ljudstvo, ki je oddalo v svoji zaslepljenosti glasove za SLS, misli, da pride zanj avtonomija in z njo lepi boljši časi.

Ubogo ljudstvo, ko bi vedelo, da čakajo kmeta še večji dolgovi in še silnejši davki in da bo delavstvo in uradništvo hodilo še bolj raztrgano in lačno kot doslej.

Vse neštevilne obljube, ki jih je dajala SLS svojim volivcem nimajo nobene vrednosti, ker je že danes jasno, da bo Koroščeva politika — kakor vselej — tudi to pot doživela popoln polom.

Kdaj pride čas, ko bo ljudstvo vendar enkrat izpregledalo in obračunalo s tistimi, ki so ga zapeljevali dolga, dolga leta?

Da le ne bo prepozno!

Radić in dr. Korošec v ob-jemu.

L. 1913. se je vršil v Ljubljani slovensko-hrvatski katoliški shod, na katerem je dr. Janko Brejc ob priki prvega slavnostnega zborovanja izgovoril med drugim sledeče besede: „V znamenju hrvatsko-slovenskega edinstva zborujemo, krvnega in duhovnega edinstva. V znamenju križa so se zopet našli tovariši iz davnih časov! Zbrali smo se, da obnovimo staro zvestobo, da se zopet navdušimo za ideale, za koje so se naši hrvatski in slovenski dedje in pradedje tolikrat skupaj borili, skupaj umirali, skupaj zmagovali — za: „Krst častni in svobodo zlato!“ — Na istem zborovanju je odgovoril dr. Janko Šimrak: „Zato je teška i velika dužnost svih nas Hrvata i katolika, da

skupimo hrvatski narod u katoličkom taboru, da ga ogradimo čvrstim i visokim zidom katoličkih radikalnih organizacija, jer bi u brzo mogao doći čas, kad će katolički narod u katoličkoj Hrvatskoj postati krvnim neprijateljem katoličke akcije i katoličkih ideala i nadimka slavnog, što je dan očima našim „antemurale christianitatis.“

Katoliški shod l. 1913 je bila prva večja manifestacija katoliških Slovencev in Hrvatov. Prišla je svetovna vojna in v prvih letih obstoja Jugoslavije je zavzela ljudska stranka kot izrecno katoliška verska stranka važno mesto v vodstvu države. Kot Jugoslovanska ljudska stranka je združila v sebi velik del Slovencev in del banovinskih, dalmatinskih in bosenskih Hrvatov. V slovensko sramoto pa je večji del teže parlamentarnega dela slonel na ramah hrvatskih poslancev ljudske stranke, ki jih je bilo manj kakor slovenskih. Tega jim ne odreka niti njihovi slovenski tovariši. Pri zadnjih volitvah v narodno skupščino je vodila hrvatska ljudska stranka ljut boj proti Radiću in njegovi republikanski stranki. V tem boju so bili voditelji hrvatske ljudske stranke popolnoma osamljeni ter niso dobili od skupne Jugoslovanske ljudske stranke, v kateri so imeli odločujočo moč dr. Koroščevi ljudje, niti najmanjše moralne in gnotne podpore. Vsled nesrečnega volivnega reda, ki je izdelan v škodo manjših strank, ni hrvatska ljudska stranka dobila v Banovini, Dalmaciji, Bosni in Hercegovini niti enega mandata. Omeniti pa moramo, da so se pri sklepanju tega volivnega reda borili svojčas v skupščini resno pač poslanci hrvatske ljudske stranke, ne pa Koroščeva stranka, ki so raje žrtvovali skupno fronto jugoslovanskega katoliškega ljudstva, kakor pa da bi prišli v nevarnost izgube enega ali dveh mandatov v Sloveniji. S tem so razbili dr. Koroščevi ljudje jugoslovansko ljudsko stranko, ker se danes more govoriti samo še o slovenski ljudski stranki. V bodoči skupščini se tudi ne da več govoriti o kakem Jugoslovanskem klubu, obstojal bo dejansko samo Slovenski klub, h kateremu se bodo morebiti pridružili trije bunjevski poslanci iz Vojvodine, ki bodo v tem klubu v veliki manjšini. Pri tem pa ne smemo tudi pozabiti, da ima bogata plodna Vojvodina popolnoma druge gospodarske interese kakor pa revna gorata Slovenija.

S sporazumom, ki ga je sklenil v Zagrebu s Stjepanom Radićem, pa je dr. Korošec, bivši profesor bogoslovja, naravnost izdal katoliško hr-

vatsko ljudsko stranko in danes se izpolnjuje prorokba, ki jo je izrekel dr. Šimrak leta 1913 na katoliškem shodu, „da bi mogel hitro priti čas, ko bo katoliški narod v katoliški Hrvatski postal krvni sovražnik katoliške akcije in katoliških idealov ter slavnega priimka, ki je bil dan našim očedom: antemurale christianitatis.“

Oglemo si to, ali je to res in kdo je Stjepan Radić?

Poglejmo torej, kako piše Radićev „Slobodni dom“ o katoliških duhovnikih. Navajamo samo nekaj odlomkov ene same številke tega lista od 28. jan. t. l. Ta številka poroča o Radićevem shodu v Varaždinu ter govori o sebičnem gospodskem in popovskem protikršćanskem, brezbožnem in razbojniškem, lažnem političnem nauku. V nekem poročilu iz Gradačke občine piše: „Star pregovor je: Ako hočeš zvedeti, kaj misli tvoji sovražniki o tebi, daj mu alkoholne pijače, — vse boš zvedel od njega. In res; naletel sem na dva popa „pučkaša“ (pristaša ljudske stranke) pri dobri kapljici in vse sta izrigala proti seljaku in seljački stranki, a tudi proti njenemu vodstvu. Zlasti gradaški župnik Mijo Skočan se je tako surovo obnašal, da je to prava sramota za njega samega. On pravi: „Kakšno kmetsko republiko in svobodo kmeta hoče naš Radić? Kako naj bo hrvatski kmet sposoben za svobodo! On misli, da je svoboda krasti, ropati in pleniti.“ Tako primerjajo popovi „pučkaši“ vsakega kmeta, pa naj bo še tako pošten in pameten, največjemu lopovu. Jaz pa samo trdim, da med nami seljaki ni med sto niti enega lopova, vprašanje pa je, ali je isto tudi med gospodo, zlasti pa med popi.“ V Višnu v Hercegovini je imel shod dr. Dominik Mandić. Poročilo v „Slobodnem domu“ navaja besede predsedn. Bebeke (Radićevca): „Narod, ali naj jih še dalje poslušamo?! In vsi skupaj smo odgovorili: Nikakor nečemo! — Naj se Mandić (to je frater) briga za očenaš in oltar, za našo seljačko politiko imamo pa sposobnejše in iskrenje naše ljudi od HRSS, ki poznajo vsestransko naše seljačke interese, ker popovci ne morejo služiti dvema gospodarjema, cerkvi in belgradskemu ministarstvu.“

To je samo par cvetk ene same številke Radićevega „Slobodnega doma“. Ako bi jih hoteli navesti več, bi lahko napolnili cele zvezke. Sedaj pa se dr. Korošec brati z Radićem! Koliko bo to koristilo katoliški cerkvi in katoliški stvari v naši državi, bo kmalu pokazala bodočnost!

Politični položaj.

Politični položaj v državi je danes zamotanejši nego je bil kdaj prej. Edina zveza, ki je kolikor toliko gotova, je Radić - dr. Korošec - dr. Spaho, ki pa je zaenkrat v opoziciji proti radikalom. Ta zveza ima najbrže s stvoritvijo revizionističnega bloka namen, Pašića prisiliti do kompromisov. V zadnjem času se govori o pogajanju radikalov z demokrati. Del demokratov je gotovo pripravljen paktirati z radikali. Tako radikalno-demokratsko vladu bi podpisal tudi turški džemijet. Ali bi bila pa taka koalicija državi koristna, je drugo vprašanje. Enkrat so radikali in demokratje že vladali, a imamo iz tistih časov prav žalostne izkušnje, kajti obe stranki sta se prepirali med seboj za moč, in prav takrat se je napravil ključ, ki naj bi se po njem imenovalo uradništvo. Posledice takim imenovanjem so bile neizogibne: javna uprava je postala skrajno slaba, kar je pa precej mlo rečeno. Na vse zadnje pa skoraj ni druge možnosti, kakor pa da se radikali zvežejo z demokrati, če hočejo doseči parlamentarno večino, ali pa — nove volitve, ki bi jih pa ne smela voditi radikalna vlada. Kajti v tem slučaju bi se volitve ne iztekle drugače nego so se sedaj in položaj bi ostal isti. Demokrati se napram vabljenju radikalov držijo sedaj precej rezervirano.

Kaj misli Radić, ne ve nikdo, kakor tudi ne, kaj misli Pašić. Videti je, da se oba držita pri nas znanega: „ima vremena“. Podpredsednik Radićeve stranke, dr. Vladimir Mašek, je pred kratkim v belgradskih listih glede programa Hrvatske republikanske seljačke stranke izjavil: Hrvatje še vedno čakajo na pogajanja z radikalno stranko. Ključ položaja ima v rokah Nikola Pašić, kakor on hoče, tako bo. Če bodo šli vsi poslanci Radićeve stranke v Belgrad, ali pa bodo poslali samo eno skupino, je politično taktično vprašanje. Za 15. april je sklicano veliko zborovanje Hrvatske republikanske seljačke stranke v Zagreb, in na tem zborovanju se bo odločilo. Tako govori podpredsednik Radićeve stranke, Radić sam pa govori in postopa drugače.

Toliko je gotovo, da si vlada ne ve pomagati iz sedanje situacije. Govori se tudi, da bo vlada odstopila, da bi se na ta način skupščina, ki se ima sestati 16. t. m., odgodila in sklicala šele po sestavi nove vlade.

Kakor rečeno, je politična situacija popolnoma nejasna.

Ekonomsko-finančni komite je imel 4. t. m. sejo, na kateri je razpravljalo o državnih tvornicah svile v Vojvodini. Komite je sklenil, da se te tvornice razdržavijo, ker v državni režiji ne morejo z dobičkom delovati, ter da se izroče tvornice v eksploatacijo delniški družbi, ki se ima ustanoviti v ta namen, pri kateri družbi pa bi bila država udeležena z nad polovico delnicami — Isti komite je sklenil v seji od 5. t. m., da se zniža izvozna carina na koruzo, ki je znašala sedaj 60 Din za 100 kg, na 40 Din. Za rženo moko je določena carina na 60 Din za 100 kg.

Jugoslovansko-italijanska pogajanja paritetne komisije, ki je bila pred Veliko nočjo odgojena za nedoločen čas, se bodo najbrže v kratkem nadaljevala. Kraj konference pa, kakor se sliši, ne bo več Opatija, temveč Florenca ali Rim. Kakor je razvidno iz razgovorov, ki so se vršili te dni v zunanjem ministrstvu, stoji naša vlada na stališču, da se je našla podlaga za posvetovanja in da ne bo treba razsodila švicarskega zveznega predsednika.

Nemško-francoski spor se je bil ta teden poostiril radi spopada med nemškimi delavci in francoskimi vojaki v Essenu, pri katerem je bilo 13 mrtvih in več ranjenih. Krivdo pripisujeta obe stranki druga drugi. V soboto, 7. t. m., so Nemci svoje žrtve na najslovesnejši način pokopali. Ta poostritev pa ni imela daljših posledic. Kazno je, da so sedaj Francozi vzeli v roko rešitev spora. V tem oziru je jako pomembna pot francoskega reparacijskega ministra, Loucheurja (izg.: Lušérja), v London, kjer je imel pogovore z angleškim ministrskim predsednikom in drugimi državniki in politiki. Loucheur je izdelal, kakor poročajo listi, reparacijski načrt, ki obsega te-le točke: 1. znižanje skupne reparacijske vsote, 2. izdajo mednarodnega posojila in 3. mednarodna jamstva za pogodbe. Dalje zahteva Francija omejeno prednost za reparacijske stroške in ustanovitev desnorenske republike. Ta republika bodi svobodna država v Nemški državi, kateri naj pripada v političnem, gospodarskem in upravnotehničnem oziru. Ta država naj se pod nadzorstvom Društva narodov razmilitarizira. Uradnih potrdil teh poročil ni, vendar pa francoski, angleški in nemški listi o njih prav živahno razpravljajo. Nemški listi pravijo sicer, da Francozi strme za aneksijo Porenja in Poruhrja, vendar dajejo zadnja poročila in časnikarska razpravljavanja upanje, da se bo začel reševati poruhrski

spor, zlasti še zato, ker izražajo francoski vladni in politični krogi mnenje, da je šel Loucheur v London kot prihodnji francoski ministrski predsednik.

Vprašanje miru s Turki je prišlo tako daleč, da so Turki pristali na poziv zaveznikov, naj se orientalska konferenca v Lausanni (Lozani) nadaljuje. Začetek te konference je uradno naznanjen na 15. t. m. Konferenca bo imela nalogo, da se bo vnovič posvetovala o miru na vzhodu in da bo ta mir, upajmo, tudi selenila.

Vojška, ki se ne uda.

Na Hrvaškem, v Dalmaciji, Bosni in Hercegovini niso dobili pristaši dr. Koroščevega Jugoslovanskega kluba niti enega mandata. Zanimivo je, kar je napisal bivši hrvatski poslanec Stjepan Barič, član Jugoslovanskega kluba, v „Seljačkih novinah“, glasilu hrvatske ljudske stranke:

„Izgubiti eno bitko ne pomeni izgubiti vojne. Kaj sedaj? se mnogi vprašujejo. Sedaj se bo pokazalo, da z republiko brez davka in vojske ne bo ničesar. Sedaj se bo pokazalo, da so velike obljube, s katerimi so Radičevi agitatorji zapeljali toliko sveta, norost, ker se ničesar ne bo izpolnilo. Fantje se ne bodo vrnili od vojakov pred odsluženim rokom; ne bo se delil denar, ki ima na eni strani naslikano lipo, na drugi pa Stipo Radiča; ne bo se delila brezplačno koruza v Hercegovini in Dalmaciji itd. Kaj naj naštevam, ko ste vsi čuli te obljube? Malo vas je pristašev ljudske stranke, toda povsod ste in povsod se smejte glasno, da vas čujejo vsi, ki so se pustili zapeljati na tanki led! Proti nam so se posluževali laži, z lažjo so dobili bitko, z lažjo so zapeljali toliko poštenih, toda neukih ljudi. — Ne uklonite se, bratje! Ne postanite malodušni, narod naš pa ljubite še bolj! Bojte se Boga in delajte za narod, ker še nikdar ni bil v tako resnem položaju! Podvojite sile in žrtve! Pokazite, da smo vojska, ki se ne preda niti po desetih bitkah, kaj še po eni!“

Ali ne velja vse to, kar piše Barič o klerikalni stranki na Hrvatskem, tudi za Narodno ljudsko stranko na Slovenskem? Kaj sedaj? je takoj po volitvah vpraševal dr. Korošec po „Slovencu“. Sedaj se bo pokazalo, da dr. Korošec ne bo odpravil davkov, da ne bo vrnil ljudstvu niti tistih, ki jih je sam zakrivil. Pokazalo se bo, da bodo slovenski fantje še

nadalje služili po tujih garnizijah in da vse hujskanje raznih dr. Korošcev in Kremžarjev ne bo odpravilo vojske in da bodo morali naši fantje slej-ko-rej služiti vojake. Pokazalo se bo, da se obljube dr. Koroščevih agitatorjev ne bodo izpolnile in da so ž njimi samo zapeljevali ljudstvo v lovu za mandati.

Poglejmo samo imena naših poslancev in takoj smo na jasnem, kaj bodo naredili za naše izmozgano in izčrpano ljudstvo? Z obljubami, lažmi, hujskanjem, kolom in celo z zlorabo vere je mogoče zapeljati ljudstvo, ni pa mogoče vrniti niti enega vojaka domov, ni mogoče zgraditi niti ene ceste niti enega vodnjaka.

Delo za ljudstvo zahteva celih, treznomislečnih in sposobnih mož, ne pa ljudi, ki so s polnimi rokami razmetavali ljudsko premoženje, medtem ko se danes love za drobtinami, ki padajo od miz. V javnem življenju ne odločujeta številčna moč in gostobesednost, ampak pošteno delo in pa sposobnost. Propadli kandidat hrvatske ljudske stranke pravi, da je položaj resen, kakor še nikdar. Res je! Ta položaj je ustvaril Radič v Hrvatski, dr. Korošec pa v Sloveniji! Radič hoče svoje, dr. Korošec svoje, Pašič pa svoje! Kandidatje, ki so bili za sporazum in trezno ljudsko delo, niso uspeli!

Bodočnost pa bo pokazala, da so imeli edino ti prav in tedaj bo ljudstvo izpregledalo in zavrglo vse, ki so ga zapeljevali s praznimi obljubami.

Malo je pristašev Narodne ljudske stranke na Slovenskem, toda povsod so! Program NLS bo zmagal prej ali slej, ker temelji na poštenem delu. Zato je NLS vojska, ki se ne uda!

POLITIČNE VESTI.

+ Kaj bodo dosegli poslanci SLS? Nova narodna skupščina bo štela 312 poslancev, med temi jih bo imela SLS z Bunjevci skupaj samo 24. Ako hočejo poslanci SLS kaj doseči za svoje volivce, se morajo nasloniti na kako drugo večjo stranko, ker so sami premalo številni. — Katerikoli stranki pa se pridružijo v parlamentu, morajo zatajiti svoj program in volivcem dane obljube, zakaj niti radikalci, niti radičevci in niti demokrati kot namočnejše stranke jih ne morejo sprejeti v svojo sredo brezpogojno. Radikalci hočejo popolnoma nekaj drugega kakor dr. Korošec, Radič ravnotako in z demokrati je isto. Radikalci imajo nad 100 poslancev, Radič nad 70 in demokrati nad 50. Zato je seveda popolnoma

izključeno, da bi ena izmed teh strank hotela pristati na to, kar so kandidati SLS obljubovali pred volitvami, da so preslepili slovensko ljudstvo. Ako hočejo voditelji SLS kaj doseči, morajo odnehati od svojega programa, dasi vpije „Domo-ljub“, da velja sedaj nad vse vztrajnost in zvestoba. Če pa odnehajo poslanci SLS od svojih zahtev, bodo pokazali, da so bile njihove obljube samo navadne laži in da jim je šlo pri volitvah samo za poslanska mesta in bogate dnevnice. Saj so tudi pred volitvami v ustavotvorno skupščino obljubovali vse mogoče, dosegli pa niso ničesar. Tudi sedaj bo tako in slovensko ljudstvo bo za eno razočaranje bogatejše.

+ **Koroščeva stranka** se nahaja v naravnost obupni situaciji in stavimo, da ji je bilo takoj, ko so se zmageprijani voditelji nekoliko streznili, žal, da je bila zmaga tako velika. Voditelji se boje ljudstva, ki so ga varali in obljubovali stvari, ki so neizvedljive. SLS, ki je pobrala v Sloveniji skoro vse mandate, je s tem prevzela vso odgovornost za bodoči politični razvoj v slovenskih pokrajinah. S to obilico mandatov ji je bil odvzet vsak izgovor in nositi bo morala vso težo odgovornosti. Njenim obljubam pa bodo sledili — to že danes lahko trdimo — sami neuspehi na vsej črti. Igra, ki jo igrajo Koroščevci s slovenskim narodom, je že danes brezupna in zanje pa tudi za ljudstvo skrajno nevarna. In to gospodje dobro vedo.

+ **Dr. Korošec** ne ve, kaj bi sedaj napravil, ko je dobil skoro vse slovenske mandate. Mi smo to že pred volitvami napovedovali, da voditelji SLS ne bodo vedeli, kam naj se obrnejo in da ne bodo mogli izpolniti svojih obljub. Odkrito povedano pa nismo pričakovali, da bodo gospodje poslanci SLS tako hitro in odkrito pokazali svojo brezprimerno zadrego. Zgodilo pa se bo, da bo postala ta zadeva še hujša in takrat se bodo mogoče slovenskim volivcem odprle oči, ker so pri zadnjih volitvah drli slepo za dr. Koroščevimi obljubami, ne da bi kdo vprašal, kako jih bo uresničil. Po izkušnji zadnjih let vemo, da so bile dr. Korošceve obljube vedno prazne pene in tako bo tudi sedaj. Eno pa je gotovo: Dr. Korošec in njegovi tovariši nosijo za usodo Slovenije polno odgovornost, zato bo ljudstvo zahtevalo od njih točen obračun.

+ **Dolgočasje.** V Sloveniji mora vladati grozen dolgčas. To sklepamo iz „Slovenca“, ki menda iz samega dolgočasjeja zabava s skrajno pone-

srečenim in dolgočasnim „ata Narodom“ svoje občinstvo, ki bo pri tej klavernosti zaspalo v najlepših dneh probujajoče se narave.

+ **Opatijska konferenca** se nadaljuje v Florenci. Kakor poročajo, se bo opatijska konferenca med Jugoslavijo in Italijo nadaljevala v Florenci in ne v Rimu.

INOZEMSKÉ VESTI.

* **Vrnitev v katoliško cerkev.** Praški bogoslovni profesor in župnik Dvorak, bivši predsednik organizacije češkoslovaških reformističnih duhovnikov, „Jednote“, se je uklonil ukazom svete stolice in skesano priznal svojo zmoto. Sv. oče je nato prekladal Dvořakovo izobčenje in Dvořaka zopet sprejel v okrilje rimske cerkve.

* **Nov češki kardinal.** Olomuški nadškof Stojan bo te dni imenovan za kardinala.

* **Ljenu.** Švedski listi poročajo iz Moskve, da so Ljenuovi zdravniki izjavili, da je Ljenu bolan na akutni paralizi in da mu ni več rešitve. Ljenu je obdan od številne vojaške straže in niti zdravniki ga ne smejo obiskati brez dovoljenja Trockega. Nekateri listi celo trde, da ni izključeno, da bi Ljenu ne bil že umrl, da pa sovjetska vlada njegovo smrt še prikriva.

* **V zadnji številki** smo poročali, da je bil katoliški škof Cieplak v Moskvi po boljševikih obsojen na smrt. Sedaj poročajo, da je bila smrtna obsodba spremenjena v dosmrtno ječo.

* **Italijanska kraljeva dvojica v Londonu.** »Petit Parisien« poroča iz Londona, da bo italijanska kraljeva dvojica najbrž meseca oktobra obiskala angleško prestolico.

* **Slovenske šole v Istri.** Tržaška »Edinost« piše: Če gre tako naprej, se o naših šolah v Istri sploh ne bo moglo več govoriti, ker jih — ne bo. Južna in srednja Istra je že skoraj popolnoma brez hrvatskih šol. Ne gre tu morda za kake srednje šole, o katerih ne smemo niti sanjati, gre, ljudje božji, za — ljudske šole, kjer se otroci učijo pisati in čitati. In te šole se našemu ljudstvu vpričo vsega kulturnega sveta zapirajo! Kjer jih ne zapirajo, jih poitalijančujemo, poitalijančujemo odkrito v čisto hrvatskih krajih, kjer jih ne poitalijančujemo odkrito, jih pa prikrito.

* **Italijanska oblast** vrnila slovensko društveno zastavo. Po prizadevanju slovenskih poslancev je italijanska oblast izobraževalnemu društvu »Ladja« v Devinu vrnila društveno zastavo, ki jo je svoj čas zaplenila, in dovolila, da jo razvije, kadar hoče. Prebivalstvo je vsled tega zelo vzradoščeno.

* **Mussolini**, italijanski ministrski predsednik, obišče 26. aprila Trst in Julijsko Benečijo.

* **V Milanu** v Italiji gradijo palačo z 12 nadstropji. Načrt je naredil arhitekt Arata. Palača bo zgrajena v strogo italijanskem slogu in bo imela elegantno harmonično lice, vsled česar se bo razlikovala od ameriških nebotičnikov.

* **Republika San Marino** v fašistovskih rokah. Kakor poročajo listi iz Rima, so v mali republiki San Marino, ki meri 61 km² in šteje 11.000 prebivalcev, prevzeli vlado fašisti. Novo vlado tvorijo trije člani, ki se volijo za leto dni.

* **Demisija španske vlade.** Španski ministrski predsednik je dobil v parlamentu nezaupnico in je podal kralju demisijo celokupnega kabineta.

* **Lord Carnarvon umrl.** Iz Kaire poročajo, da je tamkaj umrl 5. t. m. lord Carnarvon. Anleški lord Carnarvon je zaslovel pred meseci, ko se mu je posrečilo odkriti grob faraona Tutankamena. Lorda je pičila pred dobrim tednom strupena žuželka, ki je povzročila zastrupljenje krvi. Zdravniki so sicer že upali, da se jim še posreči ga rešiti, v tem pa je pritislila še pljučnica, ki ji je sloviti učenjak podlegel.

* **Obsodba bolgarskih ministrov.** Dne 2. marca je bila izrečena v Sofiji razsodba nad ministri Radoslavovega kabineta, ki so zakrivil vstop Bolgarske v svetovno vojno. Na dosmrtno ječo so obsojeni Radoslavov, Sončev, Pečev, Popov, Dilcev, Petkov, ostali pa so obsojeni na ječo 3 do 15 let. Razen tega so vsi obsojenci izgubili vsa državljanska prava. Obsojeni bolgarski ministri Radoslavovega kabineta so bili odpejani v Svilno, kjer bodo prestali kazen. Splošno se smatra, da bodo vsi obsojeni ministri prej ali slej pomiloščeni. — Kakor poročajo iz Berlina, bo bivši bolgarski minister za zunanje stvari Radoslavov, ki je pobegnil iz Bolgarske ter je bil obsojen v odsotnosti na dosmrtno ječo, te dni izdal svoje spomine pod naslovom: »Bolgarska in svetovna kriza.«

* **Izgon menihov iz Rumunije.** V rumunski zbornici se je sklenil zakon, glasom katerega je prepovedano naseljevanje v rumunskem ozemlju vsem duhovnim kongregacijam, izvzemši grško-pravoslavni ali grško-unijatskim. S tem je zabranjeno delovanje cistercijancev, frančiškanov, minoritov, kapucinov, usmiljenih bratov, uršulink, šolskih sester itd.

**Naročajte in razširjajte
„Ljudski tednik“!**

DNEVNE VESTI.

— **Radosten dogodek v kraljevski rodbini.** Po poročilih iz Belgrada je pričakovati v doglednem času radosten dogodek v kraljevski rodbini.

— **Prihod kraljice Marije na Bled.** Kakor poročajo iz Belgrada, pride kraljica Marija na Bled morda že v prvi polovici, vsekakor pa v drugi polovici meseca junija. Dotlej mora biti zgrajeno poslopje, ki je zidajo za dvorec. V tem poslopiju bo nameščena kuhinja, razne shrambe in stanovanja za služinčad. Poslopje bo stalo okroglo tri milijone kron.

— **Hrvatska ljudska stranka proti zvezi z Radićem.** V zagrebški „Narodni Politiki“ je napisal dr. Janko Šimrak na naslov SLS članek, v katerem jo opozarja, kako je Radić pred dvema letoma napravil „Hrvatski blok“, s pomočjo kojega je prišel v vrste Hrvatske zajednice in bosanske Težačke stranke ter jih pred volitvami razoral. Isto taktiko poskuša sedaj Radić tudi pri SLS in Spahovi skupini. S pomočjo teh dveh skupin bi rad zlezal med Slovence in muslimane, pred volitvami pa bi se z njimi sprl in jih nato potolkel. To je ista taktika, ki je razgnala v Sloveniji komuniste in socialiste, ki so bili naivni dovolj, da so šli skupaj s klerikalci v boj pri ljubljanskih občinskih volitvah.

— **Končni izid skupščinskih volitev.** — Ministrstvo za notranje stvari je izdalo take komunikacije o končnih izidih skupščinskih volitev: radikalni 109, Radić 69, demokratije 52, klerikalci 21, dr. Spaho 18, džemijet 13, zemljoradniki 10, Nemci 8, Bunjevci 3, dr. Drinković 2, črnogorski avtonomisti 2, socialisti 2, srbska stranka 1, Romuni 1, vsega skupaj 312 poslancev.

— **Popisovanje vozil in vprežne živine.** V smislu odredbe ministrstva vojne in mornarice se bo letos vršil pregled in popis živine, konj ter raznih vozil, ki se nahajajo v posesti lastnikov.

— **Službeni jezik na železnicah.** Ker je že pretekel rok, do katerega bi se železniški uradniki morali naučiti našega jezika, je ministrstvo za promet izdalo naredbo, da se mora po postajah v medsebojni prometni službi rabiti samo državni jezik.

— **Kakšne slike smejo biti v šolskih sobah.** Ministrstvo za prosveto je razposlalo vsem šolskim vodstvom v kraljevini okrožnico, v kateri odreja, da smejo v šolskih sobah viseti samo slika vladarja in onih oseb, ki so imenoma naštet v okrožnici. Slike tujih vladarjev (bivših avstrijskih, italijanskih itd.) kakor tudi naših in tujih ministrov ne smejo biti nameščene v učilnicah.

— **Odbor za prevoz v Judenburgu leta 1918 po prekem sodu ustreljenih vojakov** bivšega 17. pešpolka in odbor za postavitev nagrobnega spomenika vsem, ki so padli za našo svobodo, prosi vse one, ki hranijo posebno zanimive spomine na dogodke tistih dni v Judenburgu, Radgoni in Muhrau, da blagovolijo te spomine popisati in poslati na imenovani odbor. Tako bi bili zlasti zanimivi spomini očiteljev poteka upora v Judenburgu, Radgoni in Muhrau, osebni spomini na ustreljene žrtve, na njih zadnje dni itd. Posebno dobrodošli bi bili spomini dogodkov v Kotorju, Pulju in Codroipi, zlasti ako se tičejo ob teh prilikah ustreljenih in justificiranih oseb jugoslovanske narodnosti. — Jugoslovanske dobrovoljce prosimo za popise dogodkov na solunski fronti in v Dohrudži, v koliko so ti dogodki v zvezi z našo smrtno posameznega slovenskega dobrovoljca. Tudi osebni spomini o življenju in razpoloženju teh junakov v obče v dobrovoljskih legijah morejo dvigniti in poglobiti spomin na padle borce za našo svobodo. — Odbor prosi za omenjene opise in popise do 24. aprila 1923 na naslov: Dr. Tone Jamar, Ljubljana, Prešernova ulica št. 5.

— **Železniška nesreča.** Ob železniškem prelazu na Dunajski cesti v Ljubljani se je pretekli torek zvečer pripetila težka nezgoda. Posestnik Zaje iz Tomačevega se je peljal z vozom za prevažanje gnojnice po Dunajski cesti v Ljubljano. Ko je bil voz na tiru južne železnice, je nenadoma privozil z Brezovice tovorni vlak; lokomotiva je zadela v Zajčev voz ter razmesarila enega konja, drugega pa težko poškodovala. Tudi voz je bil razbit. Zaje in njegov sin sta si rešila življenje, ker sta še pravočasno skočila z voza.

— **Smrtna nesreča.** Nočni čuvaj v strožnih tovarnah v Ljubljani, 58 letni Jurij Fajdiga se je vrnil 5. t. m. domov iz službe. Ko si je odpasal samokres, mu je padel po nesreči na tla in se sprožil. Kroglica je predrila Fajdigu desno nogo pod kolenom in mu prebila žilo. Med vožnjo v bolnišnico je Fajdiga v vozu umrl. Prenesli so ga nato v mrtvašnico k sv. Krištofu.

— **Smrt v tujini.** V Barbetonu v severni Ameriki je dne 25. februarja umrl tamkajšnji trgovec Albin Poljanec, rodom Ljubljančan. V Ameriko je odšel pred desetimi leti. Sprva je bil urednik „Slovenskega lista“, pozneje pa je postal trgovec. Umrl je vsled raka v želodcu. Zapušča vdovo in dva otroka.

— **Sajenje tobaka** je v Sloveniji dovoljeno v sledečih okrajnih glavarstvih: Celje, Ljutomer, Maribor, Ptuj in v celem Prekmurju. Uprava monopolov pa sme gojitev tobaka dovoliti tudi v okrajih, ki niso zgoraj imenovani, če se zakoniti pogoji spolnijo. Istotako sme uprava tobaka v zgoraj

navedenih okrajih prepovedati, če se zakoniti pogoji ne spolnjujejo. — Cene tobaku iz Slovenije so: za posebno vrsto 10 K, za I. razredni tobak 8 K, za II. razredni 7 K, za III. 5 K, za IV. 3 K, za V. razr. 2 K, furda pa 1 K za kg.

— **Javna zdravstvena predavanja s kinematografičnimi slikami.** Zdravstveni odsek za Slovenijo v Ljubljani pripravlja javna ljudska zdravstvena predavanja na podlagi kinematografskih slik z lastnim kino-aparatom. Različne bolezni se čezdalje bolj širijo med ljudstvom, čimbolj se razvija industrija in obrt. Prvo mesto med vsemi zavzema jetika, ta ljudska kuga modernega časa. Pa tudi spolne bolezni in vse vrste drugih nalezljivih bolezni kužijo in ugonablajo velik del prebivalstva. Vse varnostne odredbe, ki jih zdravniki in oblasti odreja, nimajo in ne bodo imele uspeha, dokler ne bodo našle razumevanja med ljudstvom. Kajti najvažnejši činitelj pri vseh odredbah za omejevanje razširjanja teh ljudskih bolezni je ljudstvo samo. Če ono razume, zakaj se predpisuje tako in ne drugače, zakaj se n. pr. v zaprtih prostorih ne sme pljuvati na tla, bo to tudi izvrševalo. Če pa tega ne umeva, se mu zdi vse le sekatura in prazno besedičenje. — Vzbuditi med ljudstvom razumevanje za javno zdravstvo, za varnostne predpise zdravnikov in oblasti, je mogoče le s sistematičnim poukom. Čim prej se začne s tem poukom, tem bolje. Že otroka, ko shodi, je treba učiti na snago, nadaljevati je treba pouk o zdravstvu v šoli in potem v javnem življenju. Uspehi bi pri tem sigurno ne izostali. Marsikaj se je v tem oziru že storilo, pa žalibog še vedno ne zadosti, manjka delavcev in sredstev. — Zdravstveni odsek si je stavil v program posvetiti vse moči prosveti ljudskega zdravja prirejanju v vseh krajih poučna zdravstvena predavanja s slikami na lastne stroške. Zaveda se ogromnega dela, ki ga pri tem čaka, pa s sistematičnim in vztrajnim delom ter s pomočjo oblasti in posameznikov upa to izvršiti. — Posebne pozornosti potrebujejo industrijski in obrtni kraji, ki so najbolj ogroženi, ker vladajo slabe socialne razmere in je zbog tega pouk ljudstva tem najpotrebnejši. — Načrt za organizacijo predavanj je že izvršen, podrobna organizacija se bo vršila sproti. Za ljubljansko okolico na pr. je predvideno trideset krajev, kjer naj bi se predavalo. V vseh teh krajih prevladuje delavsko ljudstvo ter mali obrtnik in kmetovalec. In ti so predvsem ona zemlja, kamor naj seme pade in vzkljuje! — Zdravstveni odsek pozivlja vse, ki jim je blagor naroda na srečo — in blagostanje naroda je

nemogoče brez njegovega zdravja — da ob času, ko bodo naznanjena predavanja, poskrbe za številno udeležbo.

— **Zatvoritev pošte Dovje.** S privoljenjem poštnega ministrstva št. 9570 od 25. febr. t. l. se je dne 15. marca t. l. pošta Dovje začasno opustila, kraji Dovje, Belica in Sedelčnik pa so se pridružile pošti Mojstrana. V Dovje dostavlja selski pismonoša vsak dan razun nedelje. (Službeni list direkcije pošte in telegrafa v Ljubljani.)

— **Dopisi župnih uradov so oproščeni tudi od priporočnine.** Na zahtevo ministrstva za vojno in mornarico je ministrstvo pošte in telegrafa z razpisom št. 205 od 22. febr. t. l. odredilo, da ne plačajo župni uradi za priporočene dopise, ki jih pošiljajo vojaškim in drugim oblastim, nobene pristojbine, torej tudi priporočnine ne. V zmislu pravilnika, I. del, čl. 30., točka VI., pa velja tu ugodnost samo za važnejše, nenadomestljive spise. (Službeni list direkcije pošte.)

— **Vlada proti narodni cerkvi.** Na seji ministrskega sveta je minister za vere Ljuba Jovanović sprožil vprašanje o hrvatski narodni cerkvi, ki se razširja posebno po Zagrebu. Po členu 12 vidovdanske ustave ta cerkev ni priznana, ker ni niti usvojena, niti ni bil izdan o njeni ravnopravnosti noben zakon. Zato je že prejšnji minister za vere izdal naredbo, da se cerkev razpusti, ker opravlja tudi krst, poroko in pogrebe, za kar ni pravne podlage. Takratni pokrajinski namestnik te naredbe ni izvršil. Zato je odredil sedanji minister Ljuba Jovanović znova, da se narodna cerkev razdruži. Obenem je izjavil minister pravde, da so vsi cerkveni čini narodne cerkve s stališča civilnega prava ničevni.

— **Sedem konjev zgorelo.** Ptujski konjski mesar in trgovec Josip Heller je kupil na Hrvatskem sedem boljših konj za izvoz. V vagonu, kjer so se nahajali konji za transport, se je vsled neprevidnosti spremljevalca vnela slama in krma, ter je poginilo vseh sedem konj. Heller ima škode 70.000 Din.

— **Mož je zadavil svojo ženo.** Premikač Ščuka na kolodvoru v Zagrebu je prišel opoldne domov. Ne da bi kaj govoril in brez razloga je pograbil svojo ženo in jo zadavil. Ščuka, ki baje ni povsem normalen, je storil dejanje iz ljubosumnosti.

— **Črne koze v Zagrebu.** Zagrebški listi poročajo, da so se v zadnjih dneh pripetili trije slučajni črni koz. Oboleli so železniški inšpektor Mudrinič, ki je prispel iz Beograda, nadalje 60 let stara Zagrebčanka, pri kateri prenočujejo zlasti Bošnjaki in Kranjci, ter žena nekega pismonoše. Bolezen je bila baje zanešana iz Ogulina.

— **Izseljeniški posli.** Ministrstvo za socialno politiko je izdalo naredbo, da mora generalni izseljeniški komisariat v Zagrebu do konca tega proračunskega leta likvidirati. Po tej naredbi pridejo njegovi posli na cdsek za izseljevanje in vseljevanje pri ministrstvu za socialno politiko, kakor je bilo to tudi prej.

— **Vojni begunec, ki ni še rojen.** Občinsko poglavarstvo v Berku je razglasilo v „Narodnih Novinah“ poziv: Ivan Pašan, rojen 13. oktobra 1923 v Berku v Sremu, se poziva, ker je njegovo bivališče neznano, da se v svrhu novačenja zglaš v roku enega meseca od dne objave tega oklica pri podpisnem občinskem poglavarstvu, ker bi se sicer smatral za vojnega begunca in bi se zoper njega postopalo po vojaških zakonskih predpisih. Ta poziv je datiran s 25. marcem 1923. Kako se bo zglašil do 25. aprila 1923 Ivan Pašan, ki se bo rodil šele 13. oktobra 1923, smo radovedni. Še bolj radovedni pa smo, kako bo prestal kaznen, ker se izvestno ne bo zglašil.

— **Preosnova železniške uprave.** Vlada je s 1. aprilom priključila železniški postaji Slavonski Brod in Vinokovce ravnateljstvu državnih železnic v Subotici. Ministrstvo za promet utemeljuje ta korak s potrebo izboljšanja železniškega prometa. Osjek ostane še nadalje podrejen zagrebškemu železniškemu ravnateljstvu.

— **Uvedba gregorijanskega koledarja.** Da pravoslavna cerkev uvede mesto julijanskega koledarja gregorijanski koledar, je dala, kakor smo že navedli, iniciativo Grška. Carigradska patriarhija je pozvala našo vladu, da pošlje na tozadevno konferenco svojega delegata. Naša vlada se je temu odzvala in imenovala kot delegata dr. Milutina Milanovića, profesorja matematike.

— **Škodove tovarne v Plznu** nameravajo prenesti eno svojih tovarn orožja v Jugoslavijo, vsled česar so poslale svoje inženirje, da ugotove, v katerem kraju bi bilo najugodnejše mesto. Prejkone bodo prenesli tovarno v Bosno, kjer se nahajajo veliki železni rudokopi.

— **Veliko posojilo mesta Beograda.** Beogradska občina je za izvršitev najnujnejših občinskih del najela posojilo v znesku 150 milijonov dinarjev, ki se bo porabilo v prvi vrsti za razširjenje vodovodnega omrežja in tramvajskih prog, za regulacijo kanalizacije, za gradnjo novih in popravilo starih šol, za gradnjo mestne plinarne, parne opelkarne, gasilske postaje, centralne delavnice in centralnih skladišč ter za izdelavo načrtov za gradnjo nabrežij ob Donavi.

— **V vagoni tvornici v Slavonskem brodu** je v petek izbruhnil požar, ki je napravil precej škode, čeprav so ga v kratkem omejili. To je že drugi požar v tej tovarni v času nekaj mesecev.

— **Naša zračna pošta.** Na velikonočni ponedeljek je prispel v Beograd prvi aeroplan vsakodnevnne zračne službe med Parizom in Beogradom. S tem je pričel na tej progi redni dnevni promet. Ker je poštna konvencija med našo vlado in francosko-romunsko družbo že podpisana, se začne sprejemati pisma od 15. aprila dalje za vse proge.

— **Nova bolnica v Beogradu.** Beograjski listi poročajo, da je ministrstvo za javna dela odobrilo kredit v znesku 15.097.245 Din za gradnjo nove bolnice za nalezljive bolezni v Beogradu. Z gradnjo se prične že letošnjo pomlad in je upati, da bo zgradba še pred zimo dovršena.

— **Nova šola za gluhoneme v Jugoslaviji.** Ministrstvo za socialno politiko je odredilo, da se s prihodnjim šolskim letom ustanovi v Reljevu pri Sarajevu šola za gluhoneme otroke. Za 2000 gluhonemih otrok bodo odšli v Jugoslavijo tri šole, in sicer v Ljubljani, Zagrebu in nova šola v Reljevu.

— **Udruženje vojnih invalidov in dar kraljeviča Gjorgja.** Na slavnostni seji odbora Udruženja vojnih invalidov dne 7. t. m. v Beogradu je bilo sklenjeno, da se milijon dinarjev, ki jih je daroval Udruženju kraljevič Gjorgje, uporabi kot fond za gradnjo Invalidskega doma. Odbor bo izročil dosedanjemu največjemu dobrotniku invalidov, kraljeviču Gjorgju, v zahvalo častno diplomu.

— **Sanitetni avtomobili.** Ministrstvo za narodno zdravje je na račun reparacij v Nemčiji naročilo 60 sanitetnih avtomobilov, ki se bodo dodelili javnim bolnicam. Služili bodo izključno za prevažanje bolnikov.

— **Beda v Črni gori.** Beograjski listi poročajo, da se velik del črnogorskega prebivalstva nahaja v obupnem položaju zaradi pomanjkanja živil, posebno v krajih, ki so oddaljeni od prometnih črt, to je v okrožjih Nikšić in Kolašin, kjer ni dobrih potov in kjer še sedaj leži več metrov visok sneg.

— **Zamenjava avstro-ogrskih kron v Dalmaciji.** Finančno ministrstvo je prejelo poročilo posebne komisije, ki je zbiral podatke o množini starih avstro-ogrskih kron v izpraznjeni tretji dalmatinski coni. Po podatkih te komisije je ugotovljeno, da je treba zamenjati nad 60 milijonov starih avstrijskih kron. Komisija pa je ugotovila, da so gotovi valutni spekulanti zadnje dneve pred izpraznitvijo tretjega pasu, iztihatili v njo velikanske množine teh starih kron. — Finančno ministrstvo je odredilo, da se te krone izmenjajo v gotovem razmerju napram dinarju šele potem, ko bo ugotovljena množina utihotapljenih kron. Tihotapce namerava vlada občutno kaznovati.

— **Nepričakovani dolarji iz Amerike.** Mihajlo Kraguljević iz Bosne je bil nekoliko let učitelj v ameriških kolonijah. V Ameriki sta se mu rodila sin in hči. Ko mu je umrla žena, ga je

vleklo hrepenenje v Bosno in nekega dne je zapustil Ameriko in se povrnil v Bosno. Poprej pa se je pri nekem ameriškem zavodu zavaroval za malo vsoto, ki naj bila izplačana otrokoma leta 1923. Čez tri, štiri leta je učitelj umrl. Njegova otroka sta bila siroti in sta našla zavetišče v Kolu srbskih sester. O zavarovanju očetovem ni nihče ničesar vedel, ker je nenadoma umrl in ni nikomur o tem ničesar povedal. Od takrat je minilo 15 let in v tem času je sin dovršil gimnazijo in zdaj je slušatelj zagrebškega vseučilišča. Hči pa je dovršila učiteljske in se je pred kratkim poročila. Pred nekaj dnevi pa sta se otroka silno razveselila, ko sta naenkrat postala bogata. Naše poslaništvo v Belgradu je sporočilo ministrstvu notranjih del, naj pošlje otroka Mihajla Kraguljevića, ker imata dobiti od nekega zavarovalnega zavoda 20.000 dolarjev. Otroka so hitro našli in v kratkem dobila denar. Danes sta milijonarja.

— Sanatorij za škrofulozno deco se bo zgradil v Koviljači, katero so zdravniki proglasili za najbolj zdrav kraj. Prostora bo za 150 otrok in bo sanatorij opremljen z najmodernejšimi napravami. Stroški bodo znašali tri milijone dinarjev.

— Poljedelska šola v Valjevu. Dne 1. oktobra otvorijo v Valjevu srednjo poljedelsko šolo, kakršno imamo sedaj v Križevcih na Hrvaškem in v Mariboru v Sloveniji.

— Novi jugoslovanski konzulati v Ameriki. V kratkem bodo otvorjeni poleg obstoječih konzulatov v Newyorku, Chicagu in San Franciscu novi konzulati kraljevine SHS v Pittsburgu, Clevelandu in Denveru.

— Novo hotelsko podjetje na Bledu. Z Bleda poročajo, da je graščak Ivan Kenda prodal hotel Malner, zdravilišče Rikli in svoje zemljišče v Zaki hotelski družbi, pri kateri so udeleženi razni češkoslovaški denarni zavodi in Slavenska banka. Hotelska družba namerava v Zaki zgraditi več prvovrstnih hotelov. Kupnina znaša baje 36 milijonov kron. Ako bi družba do določenega roka ne zgradila dogovorjenih hotelov v Zaki, dobi zemljišče v Zaki prodajalec nazaj, ne da bi mu bilo treba vračunati kupnino, ki je bila izplačana za to zemljišče. Na Bledu se že letos otvori mednarodna igralnica.

— Čevije kupujte od domačih tovarov. Peter Kozina z znamko Peko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na debelo in drobno Ljubljana, Breg št. 20, ter Aleksandrova cesta št. 1.

Splošne dolžnosti davkoplačevalcev.

(Opozoritev trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.)

I. Dospelost direktnih davkov. Dne 1. maja t. l. zapade v plačilo II. obrok davkov za leto 1923. Ako davek za leto 1923 še ni predpisan, je plačati obrok po višini zadnjega definitivnega predpisa. V tej smeri izplačani obroki se obračunajo povodom definitivnega predpisa za leto 1923. — V 14 dneh po dospelosti še neporavnani davki se prisilno iztirjajo, za kar se zaračunajo poleg zamudnih obresti še eksekucijske pristojbine, ki znašajo samo za opomin še 4 odstotke tirjanega zneska. — **II. Občna pridobnina.** Prošnje za enotno obdačenje obratovališč, ki se ne nahajajo v eni in isti davčni občini, se morajo v smislu § 37. zakona o osebnih davkih vložiti najkasneje do konca meseca junija t. l. — **III. Posebna pridobnina.** Javni računodajci zavezana podjetja so dolžna vsako leto tekom 14 dni po odobritvi računskega zaključka, a najkasneje do 30. junija predložiti napoved za odmero posebne pridobnine. — **IV. Rentnine.** Denarni zavodi so dolžni odpremiti rentnine od obresti, izplačanih ali pripisanih v I. četrtletju 1923, do 14. aprila 1923. — **V. Dohodnina od službenih prejemkov.** Službodajalci, ki pobirajo dohodnino z odbitkom od stalnih ali izpremenljivih službenih prejemkov, so dolžni tekom I. četrtletja 1923 pobrane zneske odpremiti pristojnemu davčnemu uradu do 14. aprila 1923. — **VI. Invalidski davek.** Denarni zavodi so dolžni predložiti davčnim oblastvom do 30. aprila t. l. obračun o invalidskem davku, ki odpade na izplačane ali pripisane obresti hranilnih vlog leta 1922, kolikor presegajo celoletno 100 dinarjev. — **VII. Dospelost davkov.** Dne 1. maja t. l. zapade v plačilo I. drugi obrok davkov za leto 1923. Ako davek za leto 1923 še ni predpisan, je plačati obroke po višini zadnjega definitivnega predpisa leta 1923. V 14 dneh po dospelosti še neporavnani davki (z dokladami vred) se prisilno iztirjajo, za kar se zaračunajo poleg zamudnih obresti še eksekucijske pristojbine, ki znašajo samo za opomin že 4% tirjanega zneska. — **VIII. Davek na poslovni promet.** Davkoplačevalci, ki so zavezani voditi knjige opravljenega prometa, so dolžni do 30. aprila 1923 odpremiti s posebno prijavo davek za I. četrtletje 1923. Ostali davkoplačevalci, ki plačujejo davek na poslovni promet pavšalno, to je po višini prometa, opravljenega v letu 1922, so zavezani plačati sočasno z ostalimi davki tudi drugi obrok davka na poslovni promet, predpisanega za leto 1923., v primeru pa, da ta še ni predpisan, v izmeri predpisa za leto 1922. — **IX. Davčni predpisni izkazi.** Davčna oblastva razgrinjajo predpisane izkaze praviloma prvih 15 dni vsakega četrtletja, v drugem četrtletju t. l. torej v času od 1. do 15. aprila t. l. Rok za vložitev prizivov

proti davkom, predpisanim z izkazi, ki se razgrnejo v omenjenem času, poteče po preteku nadaljnjih 15 dni, to je koncem aprila tega leta.

GOSPODARSTVO.

UMETNA GNOJILA.

III.

Dušikova gnojila.

Vsaka rastlina vsebuje v večji ali manjši množini beljakovino, ki obstoji v glavnem iz dušika. Čim več beljakovine, torej tudi čim več dušika, tem bujnejše se razvija rastlina. Tudi v hlevskem gnoju, a osobito v gnojnicah se nahaja mnogo dušika, a koder ni pravega gnojilnega in gnojnične jame, tam gre obilo dušika v zgubo. A tudi če imamo pravilno napravljeno gnojilnico in pravilni gnojnik, bo razumen gospodar vendarle segel po umetnih dušikovitih gnojilih, da izboljša pridelek.

Umetna dušikova gnojila vsebujejo na predvsem dušik, in sicer ima na primer čilski soliter v 1 metr. stotu ravno toliko dušika, kakor ga imajo 60 metr. stotov hlevskega gnoja. Z dušikom moramo gnojiti vsem rastlinam, izvzete so samo stročnice, ki ga dobivajo naravnost iz zraka. Pri gnojenju pa moramo paziti, da ne gnojimo preveč, gnojiti smemo le toliko, kolikor potrebuje rastlina. Kar je dušika odveč, to se izgubi v zemlji in nič ne koristi. Vrh tega se razvijejo rastline, katerim damo preveč dušika tako bujno, da gre to na škodo kakovosti pridelka. Take rastline se potem le prav slabo upirajo raznim boleznim. Tudi prepozno gnojenje z dušikom je jako škodljivo.

Dušikova umetna gnojila so sledeča:

1. Čilski soliter.

To je rdečkasto-sivo-bela sol in podobna naši navadni kuhinjski soli. Hraniti jo je treba na suhem prostoru, ker se rada napije vlage, se topi ali tvori večje kepe, katere moramo pri gnojenju razbiti. Čilski soliter kopljejo v juž. Ameriki v državi Chile, od tod tudi ime. Vsebuje približno 15 in pol odstotkov dušika. Pri nakupu je paziti, da ne vsebuje manj od 15 odstotkov, ker se nahaja tedaj v njem tudi kalijev perklorat, ki je za rastline strup. Kdor ima čilski soliter doma, naj pazi, da ne pride živina do njega, ker je za živino strup, istotako ne jemlji čilskega solitra v roko, če imaš na roki odprto rano.

Čilski soliter deluje silno hitro, sipljemo ga s strojem ali z roko in ga ne zakopavamo niti ne zaorjemo. Če zapazimo rastline, katerim manjka dušika, posipljemo čilski soliter in čez par dni bomo že videli uspeh. Iz tega pa tudi sledi, da ga ne smemo sipati naenkrat v večjih množinah, temveč ga sipljemo raje trikrat v manjših količinah. Najbolje bo, da ga sipljemo prvič,

**Prispevajte
v naše sklade!**

ko rasilina poganja, torej v zgodnji pomladi, pri ozimini pa jeseni, nato pa še v dveh obdobjih v razdobju treh do štirih tednov. Pri ozimini sipljemo tretji obrok 10—14 dni po drugem, s katerim smo gnojili, ko ozimna poganja. Kadar uporabljamo čilski soliter, moramo paziti, da ima zemlja dovolj fosforne kisline in kalija, v nasprotnem slučaju se bo sicer vsled čilskega solitra rastlina bujno razvijala a sad ne bo najboljši.

Čilski soliter smemo tudi mešati z drugim gnojili, in sicer: s kajnitom, z hlevskim gnojem in gvano, s Thomasovo žlindro, s superfosfatom, z apnom, z amonijevim sulfatom, s 40 odstotno kalijevo soljo in s kostno moko; z apnenim dušikom in z norveškim solitrom pa ga smemo mešati šele tik pred uporabo. Pri mešanju s superfosfatom moramo paziti, da ni superfosfat svež. Sicer pa v obče ne bomo mešali čilskega solitra z drugimi gnojili.

Na 1 ha porabimo 150 do 400 kg čilskega solitra, množina je odvisna od posevka.

Poglejmo še kako deluje čilski soliter na posamezne posevke? Glavno pravilo je sledeče: Čilski soliter sipljemo pred vsem raznim vrstam žita, dalje onim rastlinam, ki iz kakršnega koli vzroka hirajo in končno onim rastlinam, ki potrebujejo mnogo dušika ali ki dajejo plod v velikih množinah (na primer kuruza).

Na travnike sipljemo čilski soliter v treh obrokih po 50 kg na 1 ha. Prvič ga sipljemo v zgodnji pomladi, ko prične trava poganjati, po 3—4 tednih sipljemo drugič in po istem času tretjič. Kmalu bomo zapazili, da trava bujno raste in da dobiva lepo temno barvo.

Koruzi lahko damo tudi velike množine čilskega solitra, paziti pa moramo, da ne damo zadnjega obroka prepozno. Prvi čas bo ob drugem okopavanju. Poizkusi iz leta 1913. so dali sledeči rezultat: pri 100 kg čilskega solitra na 1 ha je znašal pridelek 76 q, pri 200 kg 81,5 q, pri 300 kg pa 86,2 q, negnojeno pa le 70 q.

Pšenico gnojimo s čilskim solitrom v 2 obrokih: prvič jeseni ob setvi in drugič spomladi, ko pšenica poganja. Le če je pšenica slaba, gnojimo še tretjič (14 dni po drugem). Vsakokrat porabimo 50 kg na 1 ha.

Rž gnojimo spomladi, oves rabi dosti beljakovine in mu radi tega prija čilski soliter. Ječmena ne gnojimo s čilskim solitrom, ako je namenjen za pivovarno. Koprje, repa in sladkorna pesa ugodno uspevajo, če jih gnojimo s čilskim solitrom. Lanu ga dajemo le v majhnih množinah, a posebno pazljivo je treba ravnati pri krompirju. Stročnice dobivajo dušik iz zraka, torej ne potrebujejo po navadi dušikovih gnojil.

(Dalje prihodnjič.)

SLADKORNA PESA.

Med poljske pridelke, ki donajajo kmetovalcu največ koristi, spada brezdvomno tudi sladkorna pesa. Le žal, da jo ne samo v Sloveniji, temveč v celi Jugoslaviji, pridelamo v nezadostni meri.

Iz sladkorne pese dobivamo sladkor. V naši državi ima osem tovarnen za pridelovanje sladkorja, ki bi lahko dale v normalnih razmerah 8000 vagonov sladkorja, a vendar niso pridelale leta 1921 in 1922 več kot 400 vagonov, to je približno polovica tega, kar bi potrebovala naša država. Temu nedostatku je predvsem krivo tudi to, da se jemo doma premalo sladkorne pese.

Koristi, ki nudi sladkorna pesa kmetovalcu, ležijo na dlani; za pridelek mu plačujejo sladkorne tovarne visoke cene, pri čiščenju pese ostane kmetovalcu še krma za živino (glav in listje) in tudi iz tovarne lahko dobi še ostanke, ki mu služijo v razne svrhe. Kdor pa noče prodati sladkorne pese tovarni, lahko sam doma na priprost način izdeluje sirup, ki mu služi kot nadomestilo za sladkor. Ta sirup (sok) vsebuje 50—60 odstotkov sladkorja. Kako ga sam pripraviti, izveš iz šeste številke letošnjega „Kmetovalca“ (stran 49.). Ker je treba zemljo, kjer seješ sladkorno peso, dobro gnojiti, uspevajo na njej prav izborni tudi vsi poznejši posevki.

Sladkorna pesa uspeva najboljša v podnebju, ki ni ne prevlažno in ne presuho. V preveč ostrem podnebju se sladkorna pesa le slabo razvija, v preveč vlažnem podnebju se sicer dobro razvija, a odstotek sladkorja je manjši. V obče uspeva dobro na isti zemlji, kjer uspevata tudi rž in pšenica.

Zemljo je treba pravilno in skrbno obdelovati. Jeseni moramo globoko orati, da lahko korenine globoko poženejo in da imajo tudi ob vročini in suši dovolj vlage. Če si jeseni dovolj globoko oral, bo zadostilo spmladi le plitvo oranje. Zemljo je treba dobro pognojiti s hlevskim gnojem in z gnojnico, a nikakor šele pred setvijo, temveč že jeseni ali najpozneje v zgodnji spomladi. Če ni dovolj gnojna na razpolago, rabimo umetna gnojila, ki vsebujejo mnogo kalija, katerega potrebuje pesa za sladkor. Od umetnih gnojil pridejo tedaj v poštev superfosfat, 40 odstotna kalijeva sol in čilski soliter, ki nudi tudi potrebni dušik.

Gnoj je treba podorati 15 do 20 cm globoko, za 100 m² porabi 300 kg hlevskega gnojila. Če se naredi na površju zemlje vsled deževja skorja, jo je treba okopati, da koreninice laže rastejo. Trda skorja zadržuje rast in pospešuje bolezen. Sploh velja pri gojitvi sladkorne pese pravilo, da bo tem bolje uspevala, čim večkrat se zemlja okopuje. Razen tega se priporoča, da zbrano njivo z valjarjem poravnamo.

Sladkorno peso sejemo koncem meseca marca ali začetkom aprila. Vsekakor kaže, da ne sejemo prezgodaj, ker rabi sladkorna pesa več toplote nego žito. V naših krajih lahko torej s setvijo počakamo tudi do kon-

ca aprila. Sejemo najbolje v vrstah, ki so 35 do 45 cm narazen in v globino 2 do 3 cm, kvečjemu pa 4 cm. Na 1 oral rabimo 16 do 18 kg semena. Po setvi je dobro, če zemljo še enkrat povaljamo.

Ko seme vzkali, za kar potrebuje 9 do 12 dni, moramo zemljo okopati in čez 14 dni razredčimo peso v razdalji enega pednja. Temu sledi še drugo, tretje in četrto okopavanje. Pri prvem in drugem okopavanju gnojimo še s čilskim solitrom.

Tekom septembra ali oktobra orumeni listje, kar znači, da je sladkorna pesa zrela. Ob tem času pa moramo tudi paziti, da je ne osmudi slana, ker bi to slabo vplivalo na sladkorno množino pese. Ko smo sladkorno peso izkopali, je najbolje, da jo takoj odpravimo v tovarno, ker zabranimo s tem izhlapevanje vode.

g Kako odpraviš govejo uš? Če govedi, posebno v zimskem času, ne čistiš in ji zadostno ne nastiljaš, postane lahko ušiva. Od uši pa govedo veliko trpi, ker uš srka kri in pik povzroči srbečico, vsled česar se živinče grebe in to dostikrat do krvi. — Uš se hitro množi, tako da postane živinče po celem telesu ušivo, ako ne preženeš pravočasno mrčesa. Zdravila so danes draga, posebno ker je leka glede na velikost živali in število treba veliko. — Cenen lek je sledeči: V primerno veliki posodi zavri 10 litrov vode, ko hudo kipi, prideni 4 do 5 korenov hrena (okroglo ½ kg), 1½ zavitka močnega tobaka in 1 deciliter ostre paprike. Vse to kuhaj eno uro, nakar tekočino dobro ohladi. Čisto cumjo dobro omoči in drgni z njo žival tam, kjer ima uši, torej če ima uši po celem životu, po celem životu, in sicer dvakrat na dan, toliko časa, da uši poginejo. Ker je tekočina precej ostra, je treba živinče na kratko privezati.

g Šesti mednarodni čebelarški kongres se je vršil septembra meseca minulega leta v mestu Marseille na Francoskem. Dozdaj nam je o tem kongresu le znano, kar sta poročala „Hrvatska Pčela“ in „Srpski pčelar“. Kongres je trajal od 17. do 21. septembra in so bile na njem zastopane sledeče države: Francija, Švica, Luksemburško, Belgija, Angleška, Italija, Češkoslovaška, Poljska in Quebec (Severna Amerika). O posameznih predavanjih bomo poročali ob drugi priliki, ko nam bodo obširnejša poročila na razpolago. Nekaj zanimivih podatkov pa hočemo razglasiti že danes. Na Francoskem in v Belgiji skušajo dvigniti čebelarstvo s posebnimi tečaji in tudi v ljudskih šolah je ponekod uveden nauk o čebelarstvu. Belgijska vlada je določila vsoto 15.000 frankov, da se postavijo čebelnjaki za pouk. V Quebecu (Sev. Amerika) imajo 25 nadzornikov za čebelarstvo, vlada daje za povzdigo čebelarstva letno 30.000 dolarjev. Quebec izvažajo letno 1.000.000 funtov medu v Evropo. Čebelarstvo se pončuje tudi v deklških in gospodinjstvih šolah. Na Francoskem so dobili l. 1921. zakon, ki dovoljuje rabo naziva „med“ le za naravni med, na-

Prispevajte v naše sklade!

zivi „umetni med“ itd. so prepovedani. Na kongresu so zahtevali, naj skrbi vlada ali državna uprava, da se bo uporabljalo za nasade ob javnih cestah tako drevje, ki nudi čebelarom hrano. Pri razpravljanju o vnovčevanju medu je bil stavljen predlog, naj se iz medu proizvaja vino. Drugi predlog, naj se proizvaja iz medu alkohol za gorivo, je izvil protipredlog, naj se med raje prodaja bolnicam v okrepljenih bolnikih. S kongresom je bila združena zelo poučljiva čebelarstva razstava.

g Prvi mednarodni čebelarški kongres. Dozdaj jih je bilo že šest: 1897. l. v Bruslju, drugi 1900. l. v Parizu, tretji 1902. v Herzogenbuschu (Holandsko), četrti 1910. l. v Bruslju, peti 1911. l. v Turinu, šesti se ima vršiti v Quebecu.

g Gaston Beunier, francoski znanstvenik in član francoske akademije, je umrl 31. decembra m. l. v Parizu. Ni bil znamenit le kot botanik, temveč tudi kot pisec številnih razprav o čebelarstvu. Do svoje smrti se je bavil s čebelarstvom in je še na šestem mednarodnem čebelarškem kongresu predaval o zboljšanju čebelne paše. — st.

g Pridelek češpelj v Jugoslaviji. Po poročilu tržnih komisij se je leta 1922 nasušilo samo v Bosni in Srbiji okoli 32 milijonov kilogramov češpelj, kar predstavlja približno vrednost 160 milijonov dinarjev.

g Trgovina z jajci in perutnino. Na inozemskih trgih so cene jajcem z ozirom na bližnje praznike stalne. Italija se je z ozirom na pokritje svojih velikonočnih potrebščin pojavila tudi pri nas kot kupec. Naše domače cene so od 1.25 do 1.50 Din. Splošna sodba je, da bodo po velikonočnih praznikih tudi na zunanjih trgih (Švica in Anglija) padle cene jajcem. — V Sloveniji je cena jajcem 1.25 do 1.50 Din, v Bački 1.10, v Bosni 95 par za komad. — V Nemčiji stanejo jajca komad 280 do 310 mark. — V Curihi (Švica) stane 1440 slovenskih jaje 145 švicarskih frankov, bačkih 125 do 138, banatskih 130 do 132, bosenskih 118 do 120, bolgarskih 135 do 140 švicarskih frankov. — Na Francoskem plačajo 1000 komadov jugoslovanskih jaje, postavljenih v Pariz, 320 do 370 francoskih frankov. — V Sloveniji so cene puranom 100 do 150 Din, kokošim 40 do 50 Din. — Na belgrajskem domačem trgu stane 1 jajce 1.50 Din, par piščet 60 do 80 Din, petelin in kokoši 40 do 60 Din za komad, gosi par 180 do 220 Din. — V Italiji stane par piščet 7.50 do 8 lir, stare kokoši kg 8 do 8.50 lir, piščeta kg 10.50 do 11 lir, race kg 7.50 do 8 lir.

g Cene kožam in usnju. Cene surovim kožam so sledeče: Težke goveje 18 do 20 Din, srednje 15 do 16 Din, lahke 13 do 14 Din; telečje kože 23 do 27 Din za kg. V Sloveniji stanejo težke goveje kože 17.50 do 18 Din, lahke 15 do 17.50 Din, telečje 17.50 do 18 Din kg.

— Cene usnju: Vache krupni 105 do 115 Din, vache polovice 70 do 75 Din, lažje 60 do 65 Din, vratovi 45 do 50 Din za kg; črni kravji boks 20 do 22 Din, črni telečji boks 25 do 28 Din, barvani telečji boks 37 do 38 Din za angleško stopo.

g Posneto mleko, ki ni več za drugo rabo, se upotrebi lahko za krmljenje kokoši. Posneto mleko skuha in prideni med kuhanjem moke ali kaše. Ko je dobro prekuhan in ohlajeno, daj kokošim, ki bodo radi tega veliko bolj nesle in se tudi debelile. Mleko ne sme biti kislo, tudi moka ali kaša ne pokvarjena.

g Ugašajoč ogenj poskušajo neuki ljudje splamteti s petrolejem, kar je šestokrat zelo nevarno. Pojemajoč ogenj se vplamti najlažje s kolofofij, za kar zadostuje mal košček. Kolofofija se namreč stopi in ko raztopina pride na kak košček žerjavice, se takoj vname.

g Znižana izvozna carina. Dne 4. t. m. je imel gospodarsko-finančni odbor ministrov sejo, na kateri je sklenil znižati postavko za izvozno carino na pšenično moko od 110 na 60 dinarjev za 100 kilogramov. Sklenil je tudi, da se olje oprosti izvozne carine v smislu točke 30 splošnega carinskega tarifa. Za nekatere vrste kož je določena izvozna carina po 4 Din za 1 kg.

g Novi tisočaki. Narodna banka bo dne 11. aprila dala v promet nove novčanice po 1000 Din, ki so izdelane v Franciji. Na njih je izdelana glava Karagjorgja. Na eni strani je slika naših največjih mest Beograda, Zagreba, Ljubljane in Sarajeva, v sredi med mesti pa je slika kmeta z voli, ki so vpreženi v plug. Izdelane so v štirih barvah in so mnogo ličnejše, kakor francoski bankovci po 100 frankov.

g Nova inozemska banka v Jugoslaviji. Poročajo, da je sklenila skupina francoskih in angleških finančnikov, na čelu jim Rotschild, otvoriti v Jugoslaviji veliko banko, ki se bo imenovala »Agrarna banka« in bo baje že takoj ob ustanovitvi največji denarni zavod v državi.

RAZNE.

r Čudeži kirurgije. V času vojne je odtrgal nekemu Angležu košček granate skoraj celo lice. Siromak se se je nahajal 4 leta v bolnici Kardifu, kjer je bil 40 krat operiran. Najprvo so mu prišli nos, potem zgornjo ustnico, nato so mu vzpostavili čeljust in zobe. Na bradi so mu izrezali košček mesa in prišli na zgornjo ustnico. Kratkotrajno, rezali in mrevarili so ga dotlej, dokler ni dobilo njegovo lice zopet pravilne oblike. Sedaj se mu poznajo na obrazu samo še male brazgotine, sicer pa je popolnoma zadovol-

ljen s svojo zunanostjo. Celo brke so mu zopet zrastle.

r Dober sodnik. V Brooklynu v Ameriki je bilo pred nedavnim časom obtoženo več oseb, da uživajo alkoholne pijače. Na sodišču je bilo sto polnih steklenic kot dokaz resnice, katere so našli v stanovanjih obtožencev. Državni pravdnik je predlagal, naj zapriseženi kemik preišče pijačo, da konstatira, kako je ista močno. Sodnik pa je to odklonil. Predlagal je, da porotniki pokusijo pijačo in odgovore, če je res alkohol in kako močan. Odmašili so eno steklenico in po poskušnji se je videlo precej prav zadovoljnih obrazov. Vsi so dejali, da je to najboljši wisky. Vsak porotnik si je nato prilastil po eno steklenico, za obtožence pa so glasovali oprostilno.

r Koliko tehta zemlja, koliko sonce? Marsikdo bi odgovoril na to vprašanje, da tega nihče ne ve, ker se niti zemlje, niti sonca ne more stehati. In vendar so to storili astronomi. Zemlja tehta namreč šest trilijonov ton, toliko kakor enako velika jeklena krogla. Sonce pa tehta dva tisoč sekstilionov ton. Če bi kdo hotel šteti do trilijona, rabil bi milijardo let.

r Največji sodi. Neka tovarna za sode v Nemčiji je izdelala več orjaških sodov, ki v veličini nadkriljujejo vse dosedanje. Sodi so visoki 6½, a v premeru 7½ m in prostora je v vsakem za 250.000 litrov. Največji dosedanji sod je v Heidelbergu, ki vsebuje 221.700 litrov.

r Največja salama na svetu. Na izložbi živil na Dunaju je razstavila neka dunajska tvrdka velikansko salamo, ki je razdražila lačne želodce Dunajčanov. Salama je dolga nad 2 metra in ima premer 20 centimetrov. Za to salamo se je porabilo mesa dveh prašičev, težkih po 160 kil.

r Smrtna nesreča dveh japonskih knezov. Svaka japonskega mikada kneza Pita in Širokava sta se 1. t. m. na avtomobilskem izletu Pariz—Cherbourg smrtno ponesrečila. Avtomobil se je zaletel v bližini Périerea v drevo in se razbil. Oba kneza in šofer so bili na mestu mrtvi. Pitova soproga in njuna družabnica pa sta težko poškodovani. Avtomobil je vozil s hitrostjo 125 km na uro.

r Dober izgovor. Žena možu, ko pride na večer iz gostilne domov: »Ne razumem, kako more človek ure in ure presedeti v gostilni.« Mož: No, če tega ne razumeš, počemu se pa potem mešaš v stvar.

r Dober lovec. Mož pride z lova domov in žena ga vpraša: — »No, možiček, ali si kaj ustrelil danes?« — »I, sem.« — »Lepo, lepo; ali je že v kuhinji?« — »Ne, v bolnici.«

r Več kot četrť ure ne. — »Ali pijete, kakor sem Vam bil zapisal, karlovovarsko vodo eno uro pred jedjo?« — »Da, gospod doktor, poskušam, toda

dlje nego četrte ure ne vzdržim, kadar vodo pijem.»

r Brhka gospa. — »Kakšna pa je pravzaprav gospa Beštova?« — O, prav brhka. Dela se, kakor da bi imela 16 let, govori kakor 20-letna, izdaja se za 29 let staro, zadnjilj je praznovala svoj 30. rojstni dan, v resnici pa ji je 45 let!»

r Želva kot mestni nameščenci. Ameriško mesto Hillsdale ima pač najbolj neobičajne nameščence, namreč prave želve, ki opravljajo jako koristno in potrebno delo. Mesto je zidano na jako rahlih tleh, in cevi, ki odvajajo vrhno vodo v globino, se vsled rahlih peščenih tal večkrat zamašijo, zlasti kadar hud dež naplaka mnogo peska vanje. Ker so cevi po več kilometrov dolge, bi stalo davkoplačevalce veliko denarja, da bi te naprave trebili s stroji in človeškimi delovnimi močmi. Mestni očetje hillsdalski pa so prišli na genialno misel. V tistih krajih imajo malo želvo, ki najrajši raje po pesku in blatu. Vzeli so tako želvo, privezali jo na dolg motvoz in dejali v tako zamašeno cev. Nekaj časa se želva ni ganila, nato pa se je začel motvoz naglo odvijati. Čez pol ure je naznanil pomočnik, ki je stal nekaj sto metrov oddaljen na drugem koncu cevi, da je želva srečno prišla skozi. Sabo je prinesla mnogo peska in blata in je cev očistila. Po tem srečnem poizkusu so želve v večjem številu namestili in dobili tako točno in ceneno snaženje cevi.

r Maščevanje volkulje. Te dni se je odigrala v neki vasi v severni Italiji strašna žaloigra. Pred kratkim so se pojavili v vasi pobesneli volkovi. Nihče se ni drznil na cesto in šele dva lovca sta se odločila, 'a jih napadeta. Naletela sta na volkuljo, ki je vodila s seboj mladiča. Eden izmed lovcev je streljal in zadel mladiča. Volkulja je pobegnila, lovec pa je pobral ubitega mladiča in ga odnesel domov. Drugi lovec pa je ostal na preži in čakal na volkuljo. Ta se je res kmalu vrnila in šla po krvnem sledu za mladičem. Lovec, ki jo je pričakoval, sprožil, a zgreši svoj cilj. V trenutku pa se volkulja obrne proti njemu, mu skoči za vrat in mu v hipu pregrizne grlo, da je bil lovec na mestu mrtve.

r Nove izkopanine v Pompejih. Staro rimsko mesto Pompeji je bilo vsled izbruha ognjenika leta 79, po Kristusu popolnoma zasuto. Tekom časa so odkrili pesamezne dele mesta, v zadnjem času pa se je raziskovalcem posrečilo odkriti zopet cel okraj, takozvani trgovski del mesta. Raziskovalci so šli zelo previdno na delo, tako da ni bil noben kamen premaknjen s svojega mesta. Odkritje cele ceste je nudilo zelo zanimiv vpogled v življenje davnih prebivalcev tega nesrečnega mesta. Posebno interesantna slika se je nudila raziskovalcem v trgovini nekoga zlatarja. Za hišo je razprostrt obsežen vrt, na katerem se nahaja vodomet, katerega se je posrečilo spraviti zopet v red, da je pričel delovati, ker so ostale vse cevi popolnoma nepokvarjene. Tudi hiša, v ka-

teri se je nahajala mestna straža, je skoraj popolnoma ohranjena. Po cesti in po posameznih poslopjih so našli nebroj skeletov v različnih položajih, ki kažejo na razburjenje in zmešnjavo prebivalstva v hipu, ko je pričela deževati nanje ognjena lava.

r Jetniki v Belgiji. V Belgiji so vpeljali uspešno nov način postopanja z jetniki. Zločinca ne smatrajo za popolnoma izgubljenega za človeško družbo, marveč za slabo vzgojenega otroka, pri katerem je treba vzgojo izpopolniti. Po dosedanjih podatkih je okroglo 10% kaznjencev za človeško družbo izgubljenih, ker so popolnoma pokvarjeni. Okroglo 25% je bolnikov, katerim je treba sanatorija, bolnice ali pa blaznice. Ostali odstotek pa se more z malim trudom zopet spraviti na pravo pot, vsled česar ječa ne sme biti fizična in moralna mučnica, ampak nekaka duševna bolnica. Vsled tega so osnovane industrijsko tehnične šole, v katerih se kaznienci uče rokodelstva, ki jim najbolj prija. Za svoje delo dobi vsak plačo kakor drugi rokodelci. Pridnost, natančnost in vestnost se nagradi. Del zaslužka se plača zločincevi žrtvi ali pa njegovi družini, da s tem občuti, da popravlja svoje zločinstvo. Po prestani kazni dobi izplačan svoj zaslužek in država se pobriže, da preskrbi izpuščencu primerno službo. Uspehi so izborni, kajti zavodi dobivajo vedno zahvalna pisma, v katerih se zahvaljujejo za moralno regeneracijo. — V tem oziru smo mi še daleč zadaj.

r Živali in opojne pijače. Da živali ne marajo opojnih pijač, je splošno mnenje, ki pa ni pravilno. Ko zori grozdje, je vse polno ptičev, posebno drozgov in srak, v vinogradu, ki grozdje prav pridno obirajo in kriče, kakor pijanci v gostilni. Tudi pes rad srka opojne pijače, posebno če so s sladkorjem oslajeni; ko se opije, uganja neumnosti, skače, se valja in laja. Opice lovci opijajo, nakar ne razločijo človeka od opice in mu slede, kamor človek hoče, seveda v njetništvo. Sloni se tudi ne branijo opojnih pijač, a ne preostrih. V pijanosti jih ljudje brez nevarnosti pobližajo. Če je tudi treba precej pijače, da se opoji slon, se to vendar izplača, ker odtehta mast, koža in slonova kost daleko stroške.

r Koliko je veljala svetovna vojna. Kakor se je sedaj ugotovilo je stala vojna 1.093.601 milijard švicarskih frankov. Od te vsote je antanta izdala 762.760 milijard švicarskih frankov, ostanek 330.841 milijard pa centralne države. Za prevoznijo tega zneska v srebrnih novicah bi bilo treba 500 železniških vagonov po 10 ton, v zlatih pa 32 vagonov.

r Zanimive izkopanine na Slovaškem. Slovaški listi poročajo, da so pri kopanju v Topolčanah našli na okostje velike predpotopne živali, menda na mastadona. Našli so kosti, ki so po 2 metra dolge. Kočnik je 17 cm dolg in 10 cm širok. Email na zobu je prav dobro ohranjen in lepo bel.

r Zaroka Genovefe Orleanske. Na gradu Saint Michel de Cannes se je zaročila princezinja Genovefa Orleanska, hči vojvode Vendomskega in nečakinja belgijskega kralja z grofom od Chapenaiga. Poroča se bo vršila v cerkvi Saint Pierre di Neuilly. Zaročenka bo ohranila naslov kr. Visokosti in princezinje.

LISTEK. Duše iz vic.

Spisal Prosper Merimée. — Priredil F. Š.
(Dalje.)

Zvečer sta se pomenkovala oba prijatelja, sedeč z nekaterimi častniki v šotoru, o dogodku, ki sta mu malo prej prisostvovala. Grajali so odredbe dnevnega poveljnika in so zdaj naknadno iztaknili vse, kar bi bil moral storiti. Nato pa je nanesel pogovor na mrtve in ranjene.

„Za kapetanom Gomarejem,“ je dejal don Juan. „bom dolgo žaloval. Bil je hraber častnik, dober tovariš in pravi oče svojim vojakom.“

„Res,“ je nadaljeval don Garcia; „ali priznavam vam, da nisem bil nikoli tako osupel kakor takrat, ko sem ga videl, kako mu je hudo, da nima kake črne suknje poleg sebe. To dokazuje samo, da je dosti lažje biti junak v besedah nego v dejanjih. Takšen se posmehuje nevarnosti, ko je še daleč, prebledi pa brž, ko se mu približa. — Čakajte, don Juan, ki ste njegov dedič, povejte nam vendar, kaj je v mošnji, ki vam jo je zapustil?“

Don Juan jo je tedaj prvič odprl in videl, da se nahaja v njej približno šestdeset zlatnikov.

„Zdaj ko smo zopet pri denarju,“ je povzel don Garcia, „in navajeni, da smatramo prijateljevo denarnico za svojo, zakaj bi ne vrgli partije faraona¹, mesto da tako objokujemo mrtve prijatelje?“

Predlog je bil po volji vsem; prinesli so nekaj bobnov, ki so jih pokrili s plaščem. Služili so za igralno mizo. Don Juan je na nasvet dona Garcia, igral prvi; toda, preden je vrgel, je potegnil iz denarnice deset zlatnikov, ki jih je zavil v robec in spravil v žep.

¹ Igra na kvarte.

„Kaj vruga pa hočete s tem?“ se je zadril don Garcia. „Vojak pa bogateti! Ali mislite kupčevati?“

„Saj veste, don Garcia, da ves ta denar ni moj. Don Manuel mi je volil sub poenae nomine², kakor smo dejali v Salamanki.“

„Naj se vam okuži pamet!“ je vpil don Garcia. „Vrag naj me vzame, ako ne bo dal teh deset cekinov prvega kaplanu, ki ga srečamo!“

„Zakaj tudi ne? Obljubil sem mu.“

„Molčite, pri bradi Mohamedovi! Sramoto mi delate in ne poznam vas več.“

Igra je pričela, šanse so bile spočetka različne; kmalu pa se je igra odločno obrnila na škodo dona Juana. Zaman je prijel don Garcia za kvarte, da bi zavrnil nesrečo; po preteku ene ure je zginil v bankirjevem žepu ves njegov denar in še petdeset denarjev kapetana Gomareja. Don Juan je hotel iti spat; ali don Garcia je bil razvnet, trdil je, da ima protigrlo in dobi nazaj, kar je izgubil.

„Dajte, gospod Modrijanovič,“ ga je snubil, „poglejmo še zadnje novce, ki ste jih tako dobro stisnili. Prepričan sem, da nam prinesejo srečo.“

„Mislite, don Garcia, na to, kaj sem obljubil“ ...

„Pojdite, pojdite, kakšen otrok ste! Zdaj gre za druge maše! Ako bi bil kapetan tukaj, bi preje obral cerkev, nego da ne bi prekosal kvarte.“

„Tukaj imate pet novcev!“ je dejal don Juan. „Pa ne vrzite vseh naenkrat!“

„Le nič slabosti!“ je pogovarjal don Garcia in stavil pet novcev na kralja. Dobil je, stavil s tem dalje, pa je spet zgubil.

„Dajte še zadnjih pet!“ je sikal bled od jeze. Don Juan je ugovarjal, pa je bil zlahka zavržen; udal se je in dal štiri novce, ki so brž sledili prvemu. Don Garcia je vrgel kvarte bankirju v glavo in razsrjen vstal. Obrnil se je k donu Juanu:

„Vi ste imeli vedno srečo; in sliša' sem praviti, kako ima zadnji denar veliko moč, da zakolne usodo.“

Don Juan pa je bil najmanj tako divji kakor on. Ni več mislil ne na maše in ne na obljube. Stavil je na as edini preostali novce in ga takoj izgubil.

„Hudič naj vzame dušo kapetana Gomareja!“ je zaklel. „Svoj denar je menda urekel.“

Bankir ju je vprašal, če hočeta še igrati; ker pa nista imela več denarja in ker je težko izposoditi si pri ljudeh, ki stavijo vsak dan glavo v nevarnost, da jim jo kdo razbije, sta

morala igro opustiti in se tolažiti pri pivcih. Duša ubogega kapetana je pa bila popolnoma pozabljena.

Nekaj dni nato so dobili Španci cjačenja in prešli v napad in pohod. Korakali so skozi kraje, kjer so že bili. Mrtveci še niso bili pokopani. Don Garcia in don Juan sta stiskala konja, da se izogneta truplom, ki so drezala vid in vonj, ko je spredaj korakajoči vojak nakrat zaglal krik ob pogledu na telo, ki je ležalo v jarku. Približali so se in spoznali kapetana Gomareja. Bil je že skoraj razkrojen. Njegove poteze, zmaličene in otrple v strašnih krčih, so pričale, da je v zadnjih trenutkih prestal hude bolečine.

Dasiravno se je don Juan že sprijaznil s takimi prizori, si vendar ni mogel kaj, da bi se ob pogledu na to truplo ne stresel, čigar kalne in od strjene krvi podplute oči so se obračale vanj, kakor bi mu grozile. Spomnil se je na zadnja naročila ubogega kapetana in, kako je svojo obljubo zanemarjal. Vendar pa ga je izumetničena brezčutnost, ki si jo je znal privzgojiti v srce, kmalu rešila grizoče vesti; dal je takoj izgrebsti jamo za pokop kapetana. Slučajno pa se je tam znašel tudi kapucin, ki je naglo prebral nekaj molitev. Z blagoslovljeno vodo poskropljeno truplo so zagnili s kamenjem in prstjo in vojak si stopili naprej še tišje kot po navadi. Don Juan pa je videl še starega strelca, da je dlje časa brskal po svojih žepih in nazadnje našel novce, ki ga je dal kapucinu rekoč:

„Nate, da boste brali maše za kapetana Gomareja.“

Ta dan je don Juan dokazal čudeže hrabrosti in se tako brezumno izpostavil sovražnemu ognju, kot bi se hotel ubiti.

„Hraber si, če nimaš groša več,“ so se pogovarjali tovariši.

Malo po smrti kapetana Gomareja je bil dodeljen stotniki, kjer sta služila don Juan in don Garcia, mlad vojak kot okrevanec. Kazal se je odločnega in neustrašenega, vendar prikritega in tajinstvenega. Nikdar ga niso videli s tovariši popivati ali igrati; cele ure je prebil sede na klopi pri straži in se motil s tem, da je gledal v brenčeče muhe ali pa se igral s petelinom arkebuze. Vojaki ki so se norčevali iz njegovega zadržanja, so ga s posmehom nazivali Modesto³. In le pod te imenom so ga poznali v stotnici in celo poglavarji ga niso klicali drugače.

Pohod je končal z obleganjem Berg-op-Zooma, ki je bilo, kakor

znano, eno najkrvavejših v tej vojni in so se obleganci branili s skrajno srditostjo. Neko noč sta stala oba prijatelja skupaj v službi nad jarkom, ki je bil tako blizu ozidja, da je bila postojanka najnevarnejša. Izpadi oblegancev so bili pogosti in njihov ogenj živahen in dobro merjen.

Prvi del noči je potekel v neprestanem ropotanju; potem pa je bilo kazno, da je oblegance in oblegovavce znučila utrujenost. Z ene in druge strani so prenehali streljati in globok mir se je utaboril po vsej planjavi. Kršile so ga kvečjemu poredke salve, ki so imele namen samo dokazati, da je pač ponehalo bojevanje, ne pa tudi pazljivo straženje. — Bilo je nekako ob štirih zjutraj; to je čas, ko čuječega moža pretresa občutek mučnega mraza z neke vrste duševnim utrujenjem, ki ga povzroča telesno naveličanje in želja po spanju. Ni ga odkritosrčnega vojaka, ki bi ne priznal, da se v takem duševnem in telesnem razpoloženju čuti sposobnega za slabosti, nad katerimi bi po solnčnem vzhodu zardel.

„Zlomka!“ je drgetal don Garcia, ceretel z nogami, da bi se ogrel, in se stiskal v plašč. „Čutim, da se mi mozeg trdi v kosteh; mislim, da bi me holandski otrok pobil že s pivovim vrčem. V resnici, ne poznam se več. Pred vsakim strelom se že stresem. Ha! Če bi bil pobožnjak, bi mi ne preostalo drugega, kot vzeti to čudno razpoloženje, v katerem se nahajam, za migljaj od zgoraj.“

Vsi navzoči in še posebno don Juan so se zelo začudili, ko so ga slišali govoriti o nebesih, ker se ni nikoli brigal zanje; kadar je govoril o njih, se je samo norčeval. Opazivši pa, da se mnogi tem besedam posmehujejo, je prevzeto zaklical:

„Naj si nihče ne domišljuje, da imam strah pred Holandci, Bogom ali hudičem, zakaj ob poginu bomo skupno poravnali svoje račune!“

„Pustimo Holandce, ali Boga in onega drugega je prav, da se ga bojimo,“ je pristavil star kapetan sivih brk, ki je nosil rožni venec ob svojem meču.

„Kaj mi pa moreta storiti?“ se je razkoračil. „Strela ne trešči tako v črno kot protestantska puška.“

„In vaša duša?“ je vprašal stari kapetan in se prekrižal pri tem strašnem bogokletstvu.

„Ah, moja duša... moral bi pred vsem vedeti, da jo sploh imam. Kdo mi je kdaj dejal, da imam dušo? Duhovni. Iznajdba duše jim pa zdaj pri naša prav lepe dohodke — torej ni dvoma, da so si jo sami izmislili, kakor so slaščičarji izumili kolače, da jih prodajajo.“

² Pod kaznijo.

³ Skromni.

„Don Garcia, slabo boste končali,“ je dejal stari kapetan. „Takih besed se ne sme govoriti v strelskem jarku.“

„V strelskem jarku ali pa kje drugje — govorim, kakor mislim. Toda naj molčim; poleg mene je namreč tovariš don Juan, ki je na tem, da mu klobuk pade z glave, tako se mu je žijo lasje. On ne verjame samo na dušo, ampak verjame tudi na duše v vicah.“

„Nisem ravno duhovit,“ se je smejal don Juan, „in včasih vas zavidam za vašo vzvišeno ravnodušnost o stvareh onega sveta; kajti, priznal vam bom, čeprav se mi smeje, da pridejo trenotki, ko mi vzbujajo zgodbe o pogubljenih neprijetna premišljevanja.“

„Najboljši dokaz o hudičevi nemoci naj vam bo to, da danes stojite zdravi v tem strelskem jarku. — Na mojo besedo, gospoda,“ je pristavil don Garcia in potrkal dona Juana po ramah, „ako bi res kak hudič bil, bi tega fanta že davno vzel seboj. Kakor je še mlad, vam ga vendar stavim za vzgled pravega izobčenca. Več žena je spravil v nesrečo in več mož položil na mrtvaški oder, kot bi to bila v stanu dva valenska brava.“

Se je govoril, ko je od one strani jarka, ki se je raztezal proti španske-

mu taborišču, vdaril strel. Don Garcia je posegel po prsih in vzkliknil:

„Ranjen sem!“

Zakrilil je z rokami in padel. V istem hipu so zapazili bežečega človeka, ki ga je pa zasledovalcem zagrnila tema.

Rana dona Garcie se je izkazala za smrtno. Strel je padel prav od blizu in orožje je bilo nabito z več krogli. Ali svojega mišljenja ta zakrknjeni razuzdanec ni zatajil niti trenutek. K vragu je poslal vse tiste, ki so mu govorili o spovedi. Donu Juanu je dejal:

„Samo to me po smrti žalosti, ker vas bodo menihi prepričevali, da je to božja sodba nad menoj. Priznajte z menoj, da ni nič bolj naravnega na svetu, kakor da vojaka ubije strel iz puške. Pravijo, da je krogla priletela od naše strani: brezdvomno me je zahrbtno napadel kak ljubosumnik, ki je imel srd name. Zgrabite ga kratkomalo, ako naletite nanj. Poslušajte, don Juan, imel sem dve ljubici v Antverpnu, tri v Bruslju in še dokaj drugod, ki se jih pa ne spominjam prav... spomin mi že medli... Zapuščam vam jih... ker nimam boljšega... Vzemite še moj meč... in predvsem ne pozabite na izpad, ki sem vas ga bil naučil... Zdravo... in namesto k maši naj se zbero moji tovariši k slavnostni gostiji po mojem pokopu.“

Takšne nekako so bile njegove zadnje besede. Za Boga in za drugi svet se ni brigal več, kakor se ni takrat, ko je bil še poln življenja in moči. Umrl je s smehom na ustnicah. — Napuh ga je podžigal, da se je do konca vzdržal v nečedni vlogi, ki jo je tako dolgo igral. Modesto pa se ni pokazal več. Vsa vojska je bila prepričana, da je on umoril dona Garcio; zaman pa so domnevali o nagibih, ki naj bi ga privedli do tega umora.

(Dalje prih.)

Izdaja konzorcij »Ljudskega tednika«.

— Odgovorni urednik Fr. Jereb. —

Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

Kupim

brzojavne drogeve iz kostanjevega in mehkega lesa, kostanjev les za tanin, bukove prage, vsako množino tramov in vseh vrst rezanega in okroglega lesa. Denar takoj. Ponudbe z obveznimi cenami in dobavnim časom pod »Prodaj« na upravo »Ljudskega tednika«.

Indus d. d.

preje Karel Pollak

tovarna

Ljubljana, Kranj, Vrhnika.

Izdeluje vsakovrstno usnje,

jermena, čevlje in galanterijsko blago.